

Iseseisvuspäeva tähistamisest Rakveres aastatel 1920–1940

24. veebruarist sai Eesti Vabariigi kõige olulisem pidupäev alates iseseisvuse algusaastaist. Igal aastal toimusid sel päeval aktused koolides ja sõjaväeosades ning pidulikud jumalateenistused kirikutes.

Rakveres kujunes traditsiooniks 24. veebruari paraad turuplatsil. Seal marsisid kohalikud sõjaväeosad, Kaitseliit, tuletõrje, vahel ka koolid ja seltsid. Ohtuti korraldati seltsimajades pidusid, ilusa ilmaga mängis tänaval pasunakoor.

Väga rahvarohked olid iseseisvuspäeva üritused Rakveres 1925. ja 1926. aastal. 1925. aastal lainetas „Virulase“ andmeil paraadi ajal „ümber platsi pealtvaatajate meri“, järgmisel aastal kogunes paraadi vaatama „enneolemata rohke rahvahulk“. Paraadi ja rohke rahvahulga ees anti kaheksale siitkandi vabadusvõitlejale kätte Vabadusrist. Paraadi võttis vastu linna garnisoni ülem kolonel Heinrich Paavijaan. Et 1926. aastal oli 24. veebruaril väga ilus talveilm, tuli palju rahvast tänavatele ka õhtul, mil imetleti „ilutulesid“ linnavalitsuse ja pankade hoonetel. Käsitöölise seltsimajas mängis Rakvere Näitlejate Ring Jakob Liivi „Ordumeistrit“. Samal ajal oli pidulik jumalateenistus kirikus.

Mida aasta edasi, seda suuremaks vabariigi sünnipäeva pidustused kujunesid. Tagasihoidlikumad olid need vaid käredate pakasega.

1928. aastal täitus 10 aastat iseseisvuse väljakuulutamise. Sel puhul pidusid vägagi suurejooneliselt. Palju nähti vaeva linna kaunistamisega. Lisaks riigilippudele, vanikutele ja värvilistele tuledele kaunistasid siis linna ka auväravad Pi-

kal, Laial ja Tallinna tänaval. Paljudele varavatele kinnitati riigiväpi kujutised aastaarvudega 1918–1928. Pidustused algasid juba 23. veebruari õhtul, mil korraldati rongkaik linnavalitsuse maja juurest linnakalmistule, kus asetati tammikust kostvate kahuripaakude saatel pärg langenud võitlejate kalmudele. Edasi läiguti Karja ja Viru tänavade kaudu Vabadussõja mälestussamba juurde.

24. veebruaril 1928 tuli kokku linnavolikogu pidulik istung, kus otsustati panna alus Rakvere teatrimaja ehitamise fondile.

Uudiseks oli 1928. aasta iseseisvuspäeval ka see, et linnavalitsuse (Tallinna tn. 5) ja ajalehe „Virulane“ toimetuse (Lai tn. 7) aknale seati üles vajuhaaldi, mille kaudu võis linnarahvas tänaval kuulata raadiolekannet Riigikogu pidulikust koosolekust ja ka kõnesid Tallinna sõjaväeparaadilt. Rakvere aastapäevaparaadil kõneles põllutöominister Oskar Köster.

Vabariigi 10. aastapäeva puhul jagasid jõukamad linnalased, Virumaa Lastekaitse Ühing ja Rakvere linnavalitsus toetusi kõige vaesematele peredele. Rahaline toetussumma ulatus kuni 10 kroonini pere kohta. Lastekaitse ühing kinkis ka toidupakke ja pakkus pidupäeval ühisgümnaasiumi ruumes kuni 15 aastastele lastele ning rinnalaste emadele tasuta einet.

1930-ndail aastail jätkusid vabariigi aastapäeva pidustused juba varem väljakujunenud kava kohaselt. 23. veebruari õhtul oli nüüd tavaliselt noortepidu ja pärgade panek linnakalmistule ning Vabadussõja mälestus-

samba jalamile. 24. veebruari traditsioonilistele üritustele lisandusid õhtused pasunakoori tänavakontserdid, mis toimusid enamasti linnavalitsuse hoone juures.

24. veebruaril 1933 sai Eesti Vabariik 15-aastaseks. Sel päeval kokku tulnud linnavolikogu pidulik istung otsustas linnapea H. Aviksoo ettepanekul ehitada Rakvere Ühisgümnaasiumile uus hoone. Ohtusi ülelinnalisi aastapäevaaktusi oli seekord kaks – üks Käsitöölise Seltsi uues majas, teine tuletõrje seltsimajas. Mõlemal aktusel kõneles Tartu Ülikooli professor Jüri Uluots.

1936. aasta veebruari alguses töi „Virumaa Teataja“ ära linnavalitsuse teate: kõik, kes soovivad oma majad või vaateaknad vabariigi aastapäevaks illumineerida, saavad selleks linnalt tasuta elektri. Samuti pakuti võimalust tellida linnavalitsuselt vanikuid, kusjuures tasuta tuli vaid valmistamiskulu. Ühtlasi andis vabariiklik aastapäeva korralduskomitee soovitusi kaupluste vaateakende kaunistamiseks, kusjuures riigijuhtide piltide eksponeerimisel kästi kogu muu kraam aknalt ära korjata. Samuti ei peetud õigeks erivärviliste elektripirnide kasutamist, mida arvati paremini sobivat karnevalile.

Ja tõepoolest, 1936. aasta iseseisvuspäeval olnud Rakvere linn maitsekalt kujundatud. Eriti märkis ajakirjandus ära linnavalitsuse ja Viru Panga (Pikk tn. 2) hoone kujundust. Aktusi korraldati sel päeval Rakveres kolmteist. Neljateistkümmes, mis pidi toimuma Saksa gümnaasiumis, kukkus osa-

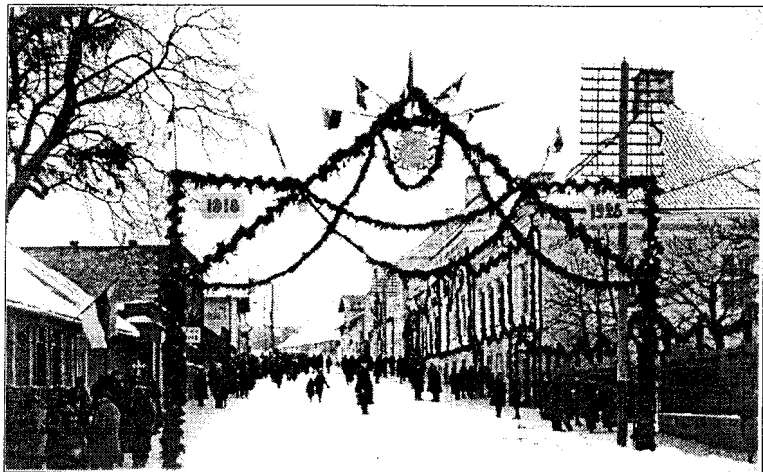

Foto muuseumi arhiivist

Iseseisvuspäeva auvärav: 1928. aastal püstitati riikliku iseseisvuse 10. aastapäeva puhul Rakvere peatänavatele riigivapi ja –lippudega ehitud auväravad. Sellele fotole on jäädavustatud Tallinna tänavale linnavalitsuse hoone lähedale rajatud auvärav.

võtjate puudumise tõttu läbi.

Aktiivselt osalesid igal aastal vabariigi aastapäeva pidustustel Rakvere Rahvamaja ja Hariduse Seltsi segakoor E. Raatma juhatusel ning puhkpilliorkestrid. Neid oli Rakveres 1930–ndail aastail kolm: I diviisi, Kaitseliidu ja tuletõrje oma.

23. veebruaril 1937 andis õhtuse tänavakontserdi I diviisi orkester, järgmisel päeval Kaitseliidu Viru Maleva orkester. Ülelinnalise aktuse pidukõnelejaks kutsuti sel aastal majandusminister Karl Selter.

Eriti pidulikuks kujunes Rakveres vabariigi aastapäeva tähistamine 1940. aastal, mil see ühendati teatrimaja avamisega.

1929. aastal Rahvamaja ja Hariduse Seltsi alustatud teatrimaja ehitamise viis lõpule linnavalitsus. Hoone valmis 1940. aasta alguses. Avaaktus rihiti 24. veebruarile. Valitsuse esindajana tuli kohale põllutööminister A. Tupits, kes tegi teata-

vaks, et linn ei pea tasuma Pikalaenu pangalt teatrimaja ehituseks võetud laenu – 50 000 krooni, vaid selle tasub riigivalitsus. Ühtlasi kuulutas minister teatrimaja avatuks.

Koosviibimine oli pidulik. Pühitsemise viisid läbi õpetaja A. Abel ja ülempreester Leets. Tervitusi ja kingitusi tõid maavanem P. Pajos ning mitme kohaliku seltsi ja organisatsiooni esindajad, ka endised rakverlased Tallinnast. Kontsertosas esinesid rahvamaja segakoor ja sümfooniaorkester, kes esitasid I diviisi orkestrijuhi H. Lindjärve kantaadi „Noorus“, solist oli L. Ohtla. Ühislauluna kõlas aktuse lõpul „Eesti lipp“.

1940. aasta pidustused jäid sedapuhku viimasteks. Samal suvel katkes Eesti Vabariigi elutee paljudeks aastakümneteks.

Odette Kirss,
Rakvere Muuseumi teadur